

5. Про практику розгляду судам корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного суду України від 24 жовтня 2008 р. № 13. Вісник господарського судочинства. 2009. № 2. С. 7.

6. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби автореферат дисертації кандидата юридичних наук: 12.00.03. Харків, 2005. 26 с.

7. Мякий А.В. Корпоративне управління за законодавством України. Дис. канд. юрид. наук. К., 2017. 320 с.

8. Веремчук В.С. Наглядова рада у системі корпоративного управління господарського товариства: правовий аспект. Одеса, 2021. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/items/6d037a8f-0b7e-4ba1-b2ac-5885b0e9af1e>.

9. Щербина О.В. Правове становище акціонерів за законодавством України. К. 2001. 158с.

10. Глусь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту: автореф. дис.. канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2000. 23 с.

11. Ковалишин О.Р. Підстави та правові наслідки визнання рішення загальних зборів акціонерів недійсними. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. 25-26 вересня 2009, Івано-Франківськ, 2010. С. 182-186.

12. Сліпенчук Н.А. Проблемні питання щодо визнання недійсними рішень загальних зборів учасників товариства. URL: <https://if.arbitr.gov.ua/sud5010/pres-centr/publications/393748/>.

Оксана КРИЛОВА

*молодша наукова співробітниця у сфері правознавства
ТОВ «Незалежні фахові експертизи»
<https://orcid.org/0009-0009-3365-2404>*

ІСТОТНА ЗМІНА ОБСТАВИН ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ МОДИФІКАЦІЇ ДОГОВІРНИХ УМОВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ЗАКОНОДАВЧІ КОЛІЗІЇ

Інститут істотної зміни обставин є проявом фундаментальної доктрини *rebus sic stantibus*, що історично сформувалась в римському праві та отримала подальшу кодифікацію у континентальних правових системах як протипага принципу *pacta sunt servanda*. У публічно-правовому контексті, зокрема в сфері державних закупівель, цей інститут виступає ключовим механізмом адаптації договірних відносин до динамічно змінюваних умов соціально – економічного

середовища. Він виконує функцію правового амортизатора, що забезпечує баланс між стабільністю контрактних умов та їх гнучкою корекцією у разі виникнення непередбачуваних, але об'єктивно детермінованих змін.

Особливе значення інститут істотної зміни обставин набуває у сфері публічних закупівель. Якщо в класичних цивільно – правових договорах його застосування здебільшого пов'язане з приватними ризиками, то у публічних закупівлях такі зміни безпосередньо впливають на суспільно-економічні інтереси держави та суспільства, оскільки стосуються ефективності витрачання бюджетних коштів.

В умовах воєнного стану, пандемії COVID-19, системної макроекономічної турбулентності та розривів глобальних ланцюгів постачання цей механізм набуває особливої практичної значущості. Ефективність його застосування залежить від здатності законодавця та правозастосовних органів підтримати баланс між стабільністю договірних умов і необхідністю гнучкістю їх модифікації.

Водночас правове регулювання публічних закупівель в Україні породжує колізію між загальноцивільстичним підходом, закріпленим у ст. 652 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), та спеціальними обмеженнями, передбаченими у ч. 5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі». Це вимагає системного аналізу і узгодження цивільно-правових та спеціальних норм для забезпечення правової визначеності та ефективності контрактного регулювання.

Аналіз ст. 652 ЦК України свідчить, що законодавець закріпив загальне правило: у разі істотної зміни обставин договір може бути змінений згодою сторін або розірваний за рішенням суду, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті зобов'язання. При цьому виділяються чотири кумулятивні умови визнання обставин істотно зміненими, а саме:

- на момент укладення договору сторони виходили з того, що обставини залишатимуться незмінними;
- обставини змінилися настільки, що якби сторони могли це передбачити, договір був би укладений на інших умовах або не був би укладений взагалі;
- зміна обставин зумовлена причинами, які сторона не могла усунути після їх виникнення;

- виконання договору порушило б баланс майнових інтересів сторін і позбавило б одну з них того, на що вона розраховувала при укладенні.

Натомість у сфері публічних закупівель діє спеціальний правовий режим, який обмежує універсальні положення ст. 652 ЦК України. Зокрема, ч. 5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі» містить вичерпний перелік випадків, коли допускається зміна істотних умов договору. Серед них — коливання ціни на ринку, необхідність продовження строків виконання через виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, зміна ставок податків і зборів тощо. Хоча перелік таких випадків спеціалізує доктрину істотної зміни обставин, він фактично реалізує її фундаментальний принцип – забезпечення балансу договірних інтересів у разі настання непередбачуваних змін.

При цьому Закон України «Про публічні закупівлі» не передбачає можливості обов'язкового продовження строку дії договору на вимогу однієї із сторін, в тому числі шляхом звернення до суду. Такий підхід пояснюється специфікою публічних закупівель, де важливими є принципи прозорості, передбачуваності та недискримінації учасників. Надмірне застосування доктрини істотної зміни обставин могло б створити ризики зловживань і підірвати стабільність договірних відносин. Водночас винятки, передбачені Законом, фактично дозволяють уникати ситуацій, коли виконання договору стає економічно не вигідним або неможливим.

Наявність чисельних спорів щодо застосування ст. 652 ЦК України у сфері закупівель, свідчить про недостатність нормативного регулювання. Частина судів визнає пріоритет спеціальної норми Закону України «Про публічні закупівлі», вважаючи, що перелік підстав імперативно вичерпним. Інша частина допускає застосування конструкції ст. 652 ЦК України за умови, що це не суперечить цілям закупівлі, а факт зміни обставин підтверджено належними та допустимими доказами (зокрема, офіційними статистичними даними, висновками спеціалізованих експертних установ тощо).

Для прикладу, Верховний Суд у постанові від 08.11.2023 у справі № 926/3421/22 зазначив, що ч. 2 ст. 652 ЦК України України та ч. 5. ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі»

не знаходяться у підпорядкуванні одна до одної, водночас вказані норми знаходяться у взаємодії, оскільки застосування ст. 652 ЦК України (зміна істотних умов договору за рішенням суду) можливе виключно у випадках, коли така зміна допускається ч. 5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі», а отже і внесення змін до договору дозволяється виключно у випадках, які передбачені ч. 5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі». Подібна позиція міститься й у постанові Верховного Суду від 30.01.2018 у справі № 916/1491/17, де підкреслено, що внесення змін поза межами передбаченого переліку означає їх нікчемність.

Таким чином, виникає нормативна дисгармонія: ЦК України фактично допускає як досудовий порядок, так і судовий порядок зміни договору, тоді як Закон України «Про публічні закупівлі» цього не передбачає. Це змушує сторони формально орієнтуватися на загальні положення цивільного права, але фактично діяти у межах спеціального регулювання.

З огляду на викладене, інститут істотної зміни обставин у сфері публічних закупівель не є додатковою опцією, а є одним із механізмів, що забезпечує гнучкість та адаптивність держави до кризових явищ в договірних відносинах, відповідність міжнародним стандартам, безперервність реалізації публічних функцій. Однак, наразі, його застосування обмежене логічною та нормативною колізією між нормами ЦК України та Закону України «Про публічні закупівлі», що створює правову невизначеність та перешкоджає ефективному реагуванню на зміни обставин. Подолання колізії можливе шляхом законодавчого закріплення комбінованої моделі модифікації договірних зобов'язань у сфері публічних закупівель, що включає як досудове врегулювання на основі автономії волі контрагентів, так і спеціальний судовий порядок. Такий підхід відповідає європейським принципам правової визначеності, пропорційності та ефективності регулювання, і водночас кореспондує конструкції ст. 652 ЦК України. Запровадження зазначеної моделі сприятиме підвищенню правової гармонізації, захисту публічних інтересів та інтеграції національної системи закупівель до міжнародних стандартів.

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 09.09.2025).

2. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.1997 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 09.09.2025).

3. Єдиний державний реєстр судових рішень (Електронний ресурс). Справа № 926/3421/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116639008> (дата звернення: 09.09.2025).

4. Єдиний державний реєстр судових рішень (Електронний ресурс). Справа № 916/1491/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72072585> (дата звернення: 09.09.2025).

Андрій ЛЕСІВ

аспірант Навчально-наукового юридичного інституту
Карпатського національного університету ім. В. Стефаника
<https://orcid.org/0009-0005-3344-7532>

КРИТЕРІЇ ВІДМЕЖУВАННЯ ТОВАРИСТВ КАПІТАЛУ ТА ТОВАРИСТВ ОСІБ

В контексті дослідження питання посадових осіб товариств капіталу важливе значення має з'ясувати коло юридичних осіб, які до них відносяться, а також їх відмежування від інших типів юридичних осіб.

В Україні відповідні юридичні особи (акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, командитне товариство, повне товариство) однойменним Законом визначені як господарські товариства. Однак в зарубіжному законодавстві господарські товариства, що належать до товариств капіталів і товариств осіб, часто мають різну назву: в США іменуються відповідно – «корпорації» (*corporation*) і «партнершип» (*partnership, limited partnership*), у Великій Британії – «компанії» (*company*) і «партнершип» (*partnership*).

На відміну від вітчизняного корпоративного права, де вказаний поділ має суто доктринальне значення, в переважній більшості держав-членів ЄС виокремлення товариств капіталів та товариств осіб належить до площини позитивного права, тобто відображається у нормах законодавства. Зокрема, поділ на товариства капіталу та товариства осіб закріплено в праві Німеччини, Австрії, Польщі. Відповідно до а. 1 ст. 4 Кодексу торгових товариств Польщі товариством капіталів є акціонерне

**Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**«Корпоративне управління
у підприємницьких товариствах
в умовах євроінтеграції»**

*за матеріалами
XXIII Міжнародної
науково-практичної конференції*

«ВАСИЛЬЄВСЬКІ ЧИТАННЯ»

3-4 жовтня 2025 року

м. Івано-Франківськ, 2025

УДК 347.72:334.7(477)(4–6ЄС)
В 66

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України
(протокол № 9 від 24.09.2025 року)*

Редакційна колегія:

О. Д. Крупчан – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, радник при дирекції НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Л. В. Сіщук – кандидатка юридичних наук, старша дослідниця, завідувачка лабораторії корпоративного права імені академіка Володимира Луця НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

О. І. Зозуляк – докторка юридичних наук, професорка, головна наукова співробітниця лабораторії корпоративного права імені академіка Володимира Луця НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Н. Д. Віntonяк – кандидатка юридичних наук, старша наукова співробітниця лабораторії корпоративного права імені академіка Володимира Луця НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

О. Р. Ковалишин – кандидат юридичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник лабораторії корпоративного права імені академіка Володимира Луця НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України.

В 66 Корпоративне управління у підприємницьких товариствах в умовах євроінтеграції [текст]: Збірник наукових праць за матеріалами XXIII Міжнародної науково-практичної конференції «ВАСИЛЬЄВСЬКІ ЧИТАННЯ», присвяченої світлій пам'яті Заслуженої юристки України, докторки юридичних наук, професорки Валентини Антонівни Васильєвої (3–4 жовтня 2025 року, м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва імені акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. канд. юрид. наук Л. В. Сіщук. Івано-Франківськ, 2025. 236 с.

ISBN 978-617-8084-48-6

У збірник включено тези наукових доповідей учасників XXIII Міжнародної науково-практичної конференції «ВАСИЛЬЄВСЬКІ ЧИТАННЯ» на тему «Корпоративне управління у підприємницьких товариствах в умовах євроінтеграції», організованої лабораторією корпоративного права імені академіка Володимира Луця Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України спільно з Навчально-науковим юридичним інститутом Карпатського національного університету імені В. Стефаніка та проведеною 3–4 жовтня 2025 року.

Для студентів, магістрів, аспірантів, викладачів, науковців, юристів, адвокатів, суддів та інших практичних працівників, а також всіх зацікавлених осіб.

ISBN 978-617-8084-48-6

© Науково-дослідний Інститут
приватного права і підприємництва
імені акад. Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2025
© Авторів, 2025

ЗМІСТ

Ольга АВРАМОВА. Застосування штучного інтелекту в управлінні об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.....	3
Сергій БЕРТ. Проблема непридатності конструкції «зарахування зустрічних однорідних вимог» як шляху внесення додаткових вкладів до статутного капіталу ТОВ.....	6
Вячеслав ВЕРХОГЛЯД. Значення класифікації закладів охорони здоров'я в умовах скасування Господарського кодексу України.....	12
Наталія ВІНТОНЯК. Посадові особи як суб'єкти фідуціарних обов'язків.....	17
Тарас ГАПОЛЯК. Особливості правового регулювання заснування господарських товариств у країнах романо-германської правової сім'ї.....	21
Ліна ДОРОШЕНКО. Дискваліфікація директора компанії як захід корпоративної відповідальності за законодавством Мальти.....	26
Іван ДУРКАЧ. Концептуальні особливості розвитку технологічних парків у світі.....	32
Валентина ЖОРНОКУЙ. Окремі питання відповідальності осіб, що здійснюють функції органів підприємницького товариства, перед його учасниками.....	36
Юрій ЖОРНОКУЙ. Гармонізація корпоративного законодавства України із правом країн Європейського Союзу: сучасний стан та перспективи розвитку.....	42
Аркадій ЗАПОРОЖЧЕНКО. Арбітрабельність корпоративних спорів: Іспанія, Швейцарія, Україна.....	47

Алла ЗЕЛІСКО. Правовий режим майна органів державної влади, державних організацій, державних некомерційних товариств згідно із законодавчими новаціями.....51

Ольга ЗОЗУЛЯК, Вікторія СІКОРА. Електронні загальні збори акціонерів в Україні: європейські стандарти, національні виклики та шляхи правового вдосконалення.....57

Ігор ЗУБ. Щодо окремих питань регулювання корпоративного договору у проєкті оновленого Цивільного кодексу.....62

Христина КМЕТИК-ПОДУБІНСЬКА. Використання та модернізація цифрових інструментів і процесів у корпоративному праві за Директивою (ЄС) 2025/25.....66

Микола КОВАЛЕНКО. Роль господарського суду в забезпеченні балансу інтересів учасників процедури розпорядження майном боржника-юридичної особи.....71

Олександр КОВАЛИШИН. Наглядова рада АТ: порівняльно-правовий аспект.....75

Ігор КОЛОС. Цивільно-правова відповідальність посадових осіб ТОВ в Україні та Польщі: порівняльна характеристика.....79

Володимир КОЧИН. Юридичний парадокс державних некомерційних товариств: *circulus in demonstrando* та *red herring*.....84

Вікторія КРАВЕЦЬ. Порядок оскарження рішень наглядової ради.....90

Оксана КРИЛОВА. Істотна зміна обставин як підстава для модифікації договірних умов у сфері публічних закупівель: законодавчі колізії.....94

Андрій ЛЕСІВ. Критерії відмежування товариств капіталу та товариств осіб.....98

Євген МІЧУРІН. Криптовалюта як майнове благо та актив корпорації.....	102
Олександр ОВЧЕНКО. Корпоративне управління в командитному товаристві.....	105
Юлія ПАРУТА. Реквізіція корпоративних прав: правове регулювання та судова практика.....	109
Валерія ПОЄДИНОК. Корпоративна сталість як категорія корпоративного права.....	113
Валерій ПОЛЮХОВИЧ. Актуальні питання правового регулювання економічних відносин в умовах свіроінтеграції.....	118
Тетяна ПОПОВИЧ. Локальні акти юридичних осіб як запобіжник ризиків в корпоративному управлінні.....	124
Володимир ПРИМАК. Некомерційне товариство як публічно-правовий провайдер соціальної сфери.....	128
Юрій ПУКАВСЬКИЙ. Принцип прозорості в управлінні інститутами спільного інвестування в Україні та ЄС.....	133
Людмила РОМАНОВСЬКА. Недосконалість законодавства у розрізі здійснення закупівель за неконкурентною процедурою.....	139
Ivan ROMASHCHENKO. Conflicts of interest in private companies: a company law perspective from Ukraine and selected European jurisdictions.....	144
Шаді СААД. Передумови диджиталізації корпоративного управління в Україні.....	152
Ліліана СІЩУК. Гіг-контракти: переваги та недоліки.....	157

Олег СКІБЯК. Використання штучного інтелекту при вчиненні правочинів із заінтересованістю.....	163
Наталія СЛПЕНЧУК. Додатковий капітал товариства як зовнішній механізм корпоративного управління: стандарти ЄС та основи національного регулювання.....	168
Андрій СНИЖКО. Електронні загальні збори в контексті цифровізації корпоративного управління акціонерними товариствами.....	173
Інна СПАСИБО-ФАТЄЄВА. Про реформу корпоративного управління в Україні.....	176
Микола СТЕЦЕНКО. Корпоративний договір як інструмент корпоративного врядування в приватних компаніях.....	181
Юлія СУХА. Управління корпоративними правами учасників господарського товариства в межах санкційних процедур.....	186
Ганна ФЕДОТОВА. Забезпечення дотримання бізнесом прав людини.....	193
Анна ФРАНКОВА. Зміна структури органів управління при перетворенні господарських товариств.....	196
Олесь ШЕВЧУК. Правова регламентація обмежень щодо виплати дивідендів господарським товариством.....	199
Іван ШЕМЕТА. Проблемні питання застосування договорів про нерозголошення (NDA): національний та зарубіжний досвід.....	204
Ірина ШПУГАНИЧ. Додатковий капітал у товариствах з обмеженою відповідальністю: теоретико-прикладний аспект.....	210

Наталія ЩЕРБАКОВА. Щодо особливостей порядку перетворення державних підприємств у зв'язку із скасуванням Господарського кодексу України.....214

Олександра ЯВОРСЬКА. Майнові права як внесок до статутного/складеного капіталу господарських товариств.....225

Наукове видання

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**Корпоративне управління у підприємницьких
товариствах в умовах євроінтеграції**

за матеріалами

*XXIII Міжнародної науково-практичної конференції
«ВАСИЛЬЄВСЬКІ ЧИТАННЯ»*

3-4 жовтня 2025 року

Матеріали подано в авторській редакції

Комп'ютерна верстка: Ліліана СІЩУК
Правка: Ліліана СІЩУК, Наталія ВІНТОНЯК

Підписано до друку 03.10.2025. Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 12,5 Тираж 300 прим. Зам. № 25-005

Видавець:

Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України,
вул. Казимира Малевича, 11, м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції,
серія ДК № 4758 від 07.08.2014 року.